

Høringsnotat

Forslag til endringer i politiloven § 14 tredje ledd – krav til fastsettelse av kommunal håndheving for deler av politivedtektene

1. Bakgrunn for forslaget

Etter politiloven § 14 tredje ledd kan kommunene ved siden av politiet håndheve bestemmelsene om renhold og vintervedlikehold i politiloven § 14 første ledd nr. 1 og 2 dersom kommunen velger å benytte seg av denne adgangen.

Siden ikrafttreddelsen av bestemmelsen i juli 2012 har det vist seg at flere kommuner finner det uklart hvilke formkrav og saksbehandlingsregler som gjelder for at kommunen kan benytte seg av hjemmelen. Spørsmålet er om kommunen må fastsette dette i de lokale politivedtektene (forskrift) eller om det er tilstrekkelig med et alminnelig vedtak i kommunen.

2. Gjeldende rett

Etter politiloven § 14 tredje ledd første og andre punktum kan kommunen håndheve og sanksjonere bestemmelser i den lokale politivedtekten som faller inn under politiloven § 14 første ledd nr. 1 og 2. Etter lovens ordlyd er håndheving noe kommunen «kan» benytte seg av, men lovteksten stiller ikke nærmere krav til selve beslutningsgrunnlaget for å iverksette håndhevingen. Spørsmålet om formkrav ved innføring av kommunal håndheving er heller ikke omtalt i forarbeidene til bestemmelsen, jf. Prop 163 L (2009-2010) side 6 til 8 og side 13.

Forskrift 19. juni 2012 nr. 600 om kommunal håndheving av politivedtekter (forskriften), gitt med hjemmel i politiloven § 14 tredje ledd tredje punktum, fastsetter i § 2 første ledd at forskriften får anvendelse for kommuner «som vedtar håndheving» etter politiloven § 14 tredje ledd. At kommunen «vedtar håndheving» er i departementets høringsnotat til forskriften side 2 og 3 beskrevet slik:

«Ordningen med adgang for kommunen til å håndheve vedtekter fastsatt etter politiloven § 14 nr. 1 og 2 er frivillig, og forskriften må klart angi at den kun kommer til anvendelse for kommuner som aktivt velger å bruke den. Bruk av adgangen til kommunal håndheving forutsetter anvendelse av forskriften, slik at dette er to sider av samme beslutning.

[...]

I kommuner som ikke fatter vedtak om kommunal håndheving er det politiet som håndhever vedtekter fastsatt etter politiloven § 14 første ledd nr. 1 og 2.»

For at kommunen skal kunne bruke håndhevingskompetansen i politiloven § 14 tredje ledd, må kommunen altså etter forskriften § 2 beslutte at den ønsker å bruke kompetansen. Ordlyden i forskriften § 2 krever ikke at beslutningen skal gis i forskrift, og formuleringene i høringsnotatet tyder på at departementet så for seg et kommunestyrevedtak (dvs. ikke forskrift i forvaltningslovens forstand). Departementet vurderer det slik at en avgjørelse som nevnt ikke faller inn under forskriftsdefinisjonen i forvaltningsloven § 2. Forskriftsdefinisjonen i forvaltningsloven § 2 forutsetter blant annet at forvaltningen fatter en avgjørelse som generelt er «bestemmende» for privates rettigheter og plikter. En beslutning om at kommunen i fremtiden vil håndheve deler av politivedtektene vil etter det departementet kan se i seg selv ikke utløse noen rettsvirkninger overfor private. At kommunen i neste omgang håndhever forskriften, for eksempel ved å ilegge overtredelsesgebyr er klart nok «bestemmende», men her er det håndhevingen i det konkrete tilfellet som utløser rettsvirkninger og ikke den forutgående beslutningen om å håndheve.

Etter departementets syn gir verken politiloven § 14 tredje ledd, forskriften eller forskriftsdefinisjonen i forvaltningsloven § 2 klare holdepunkter for at avgjørelsen om å innføre kommunal håndheving krever forskrifts form.

3. Departementets forslag

Reguleringen i forskriften § 2 sammenholdt med politiloven § 14 tredje ledd, er etter departementets vurdering lite egnet til å veilede kommunene om hvordan de bør gå frem når de vil håndheve deler av vedtektene selv. Et kommunalt vedtak om håndheving er dessuten lite tilgjengelig for publikum (kombinasjon av lov, sentral forskrift, lokal forskrift og vedtak i bystyret). Innholdet i vedtaket er i motsetning til innholdet i politivedtektene ikke underlagt Politidirektoratets legalitetskontroll som skal påse at vedtektene

kun regulerer forhold som det er hjemmel for å regulere i kommunens lokale politivedtekter.

Departementet foreslår derfor at de kommunene som vedtar å benytte seg av adgangen til å håndheve deler av politivedtektene i henhold til § 14 tredje ledd, må fastsette dette i kommunens lokale politivedtekter. På den måten kommer arbeidsfordelingen mellom kommunen og politiet tydeligere frem og det skapes tydeligere ansvarslinjer både for dem som håndhever de aktuelle vedtektene og for publikum.

Et krav om fastsettelse av håndhevelse i kommunens lokale politivedtekter krever i likhet med øvrige bestemmelser i politivedtektene forskrifts form og skal følge prosedyrene for forskriftsendringer i forvaltningsloven §§ 37 og 38 og stadfestes (legalitetskontroll) av Politidirektoratet, jf. politiloven § 14 første ledd og delegasjonsvedtak av 16. november 2000 nr. 1151.

Enkelte kommuner praktiserer allerede ordningen slik den som nå foreslås. Det vises til at blant annet Drammen kommune og Oslo kommune har inntatt en bestemmelse om kommunal håndheving i sine politivedtekter.

Av hensyn til enhetlig praksis på området finner departementet det nødvendig at også kommuner som allerede har vedtatt kommunal håndhevelse av deler av vedtektene *uten* at dette fremgår av kommunenes lokale politivedtekter, også bør følge de formkrav som lovforslaget foreslår. Departementet er ikke kjent med hvor mange kommuner dette gjelder. En overgangsperiode på ett år fra lovens ikrafttredelse vil sikre at disse kommunene har tilstrekkelig tid til nødvendige tilføyelser i sine lokale politivedtekter, sende bestemmelsen på høring til relevante instanser i kommunen og sende utkastet til ny bestemmelse inn til Politidirektoratet for stadfestelse. Departementet kan ikke se at en slik form for tilbakevirkende kraft gjør et urimelig inngrep i en etablert rettslig posisjon.

Det foreslås en mindre språklig justering i § 14 tredje ledd tredje punktum, slik at det fremdeles fremgår klart av bestemmelsen at den kommunale håndhevelsen *ikke* gjelder opprettholdelse av ro og orden.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet kan ikke se at forslaget medfører nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser.

5. Lovforslag

Forslag til lov om endringer i politiloven

I

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet gjøres følgende endringer:

§ 14 tredje ledd skal lyde:

Kommunale vedtekter som nevnt i første ledd nr. 1 og 2 kan i tillegg håndheves av kommunen eller personer utpekt av kommunen *dersom kommunen har fastsatt dette i politivedtektene. Slik håndhevelse* gjelder likevel ikke opprettholdelse av ro og orden. Ved overtredelse av de kommunale vedtektene som nevnt overfor kan kommunen, eller dens utpekte, ilegge overtredelsesgebyr. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av bestemmelsene i dette ledd, herunder hvilke deler av ferdselen kommunene kan sikre.

II

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Kravet om at kommunal håndheving skal fastsettes i politivedtektene, gjelder først ett år etter ikrafttredelsen dersom kommunen har vedtatt kommunal håndheving før lovendringen trådte i kraft.